

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії

В.І. Ладика

_____ 2023 року

ПРОГРАМА

**вступного випробування з «Основ наукового дослідження»
для вступників на навчання на третьому (освітньо-науковому)
рівні вищої освіти всіх напрямів**

Суми – 2023

Програма вступного випробування з «Основ наукових досліджень» для вступників на навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти всіх напрямів. СНАУ. - 2023. - 11 с.

Укладачі:

Данько Ю.І., доктор економічних наук, професор, проректор з наукової та міжнародної діяльності;

Орехова А.І., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової;

Роговенко О.В., кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету;

Фотіна Т.І., доктор ветеринарних наук, професор, завідувач кафедри ветсанекспертизи, мікробіології, зоогієни та безпеки і якості продуктів тваринництва;

Тарельник В.Б., доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри технічного сервісу;

Дубовик В.І., кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри біотехнології та фітофармакології;

Ярошук С.В., кандидат сільськогосподарських наук, завідувач відділу аспірантури та докторантури.

Зміст

1. Пояснювальна записка	4
2. Зміст програми вступного випробовування	5
3. Перелік питань вступного іспиту з предмету «Основи наукових досліджень»	7
4. Структура завдань вступного випробовування та критерії оцінювання	9
5. Список рекомендованої літератури	11

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Важливими вимогами до вступників на здобуття третього освітньо-наукового рівня та успішного засвоєння освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії є оцінюванню у них знань та компетентностей щодо володіння елементами дослідницької діяльності; обґрунтованого вибору методології та методики дослідження за обраною проблематикою; наявності у здобувачів здібностей до самостійного організування, планування та проведення наукових досліджень; навичок аналізувати, синтезувати та оформляти результати наукових досліджень в межах наукового напрямку.

Мета вступного випробування з «Основ наукових досліджень» – комплексно оцінити рівень фундаментальних та прикладних знань та вмінь з основ наукових досліджень, навичок та підготовленості вступників до проведення наукових досліджень в окремих галузях знань; здійснити відбір найбільш придатних до проведення наукових досліджень за результатами конкурсного відбору.

Програма вступного випробування з дисципліни «Основи наукових досліджень» відображає загальне коло кваліфікаційних вимог до знань претендентів, що формують їх здатність до обґрунтованого використання методологічних засад та методичних підходів дослідження обраної проблематики.

Організація вступного випробування здійснюється відповідно до Правил прийому на навчання до Сумського національного аграрного університету в 2023 році.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ВИПРОБОВУВАННЯ З «ОСНОВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Тема 1. Методологія: сутність, зміст, поняття.

Сучасний зміст і функції науки. Наука як результат і особливий вид пізнавальної діяльності людини. Закономірності і тенденції розвитку науки. Зміст, структура і значення курсу для наукової підготовки здобувача освітніх ступенів. Наукове знання. Закони природи і закони науки. Закономірності і тенденції розвитку науки.

Тема 2. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання.

Діалектика як система принципів, законів і категорій. Формальна логіка у науковому пізнанні. Види і правила доказу в процесі наукового пізнання. Поняття спростування та його логічна структура. Поняття принципів діалектики в науковому дослідженні. Категорії діалектики, їх роль у пізнанні реального світу. Закони логіки.

Тема 3. Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини.

Суб'єкт і об'єкт наукового дослідження. Логічне та чуттєве пізнання, їх основні форми. Проблема істини у філософії та науці. Наука в системі суспільства. Основні ознаки наукового пізнання. Передумови наукового мислення і діяльності. Наукове і ненаукове знання. Дослідження як відображення і як творчість.

Тема 4. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження.

Виявлення, формування і постановка наукової проблеми. Формування та обґрунтування наукових гіпотез. Формування наукової теорії – основний етап у процесі наукового дослідження. Основні етапи наукового дослідження і логіка їх пізнавального циклу. Практичні та теоретичні причини, що зумовлюють постановку проблеми. Сутність, характер і шляхи вирішення наукової проблеми.

Тема 5. Організація науково-дослідної роботи.

Види та форми науково-дослідної роботи. Вибір методичних підходів, методів та методик дослідження. Планування науково-дослідної роботи здобувача відповідного ступеня. Реферування літератури. Організація проведення досліджень. Наукова публікація, методика підготовки та оформлення.

Організаційні аспекти публічної апробації результатів дослідження (тези, доповідь, презентація).

Тема 6. Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження на практику.

Систематизація результатів наукових досліджень. Види систематизації результатів досліджень та їх зміст. Організаційні аспекти проведення емпіричних досліджень; впровадження результатів в практику господарювання.

Тема 7. Організаційні аспекти публічного захисту результатів наукового дослідження.

Підготовка доповіді та презентація наукових результатів. Участь здобувача у науковій дискусії. Документальне оформлення ходу публічного захисту наукових досліджень. Доброчесність в наукових дослідженнях.

3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ПРЕДМЕТУ «ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

1. Основні етапи наукового дослідження і логіка їх пізнавального циклу.
2. Види та форми науково-дослідної роботи здобувачів освітніх ступенів.
3. Метод кореляційно-регресійного аналізу: суть, особливості застосування.
4. Практичні та теоретичні причини, що зумовлюють постановку проблеми наукового дослідження.
5. Планування науково-дослідної роботи здобувачем наукового ступеня.
6. Методи емпіричного дослідження: суть, особливості застосування.
7. Наука в системі суспільства. Основні ознаки наукового пізнання.
8. Формулювання наукових гіпотез та наукових теорій, їх обґрунтування.
9. Системний підхід у дослідженні як комплексне пізнання об'єкту.
10. Передумови наукового мислення і діяльності. Наукове ненаукове знання.
11. Реферування літератури: мета, особливості, результати.
12. Методи теоретичного дослідження: суть, особливості застосування.
13. Специфіка наукового пізнання.
14. Виконання кваліфікаційного досліджень: завдання, структура, терміни, звіти.
15. Метод порівняння в науковому дослідженні: суть, особливості застосування.
16. Поняття принципів діалектики в науковому дослідженні
17. Формування інформаційної бази дослідження. Пошук інформації.
18. Метод опитування (анкетування): суть, особливості застосування.
19. Категорії та закон діалектики, їх роль у пізнанні реального світу.
20. Підготовка результатів дослідження до друкування у вітчизняних та закордонних виданнях.
21. Метод експертних оцінок: суть, особливості застосування..
22. Закони природи і закони науки.
23. Організаційні аспекти публічної апробації результатів дослідження (тези, доповідь, презентація).
24. Методи абстракції, ідеалізації, формалізації: суть, особливості застосування..
25. Поняття про емпіричні та теоретичні рівні наукового дослідження.
26. Систематизація результатів наукових досліджень: види, зміст.
27. Методи аналізу і синтезу, індукції і дедукції: суть, особливості застосування.
28. Формування наукової теорії – основний етап у процесі наукового дослідження
29. Документальне оформлення впровадження наукових результатів (участь у виконанні науково-дослідних тем, робота з бізнес-структурами).
30. Методи математичного моделювання: суть, особливості застосування.
31. Закономірності і тенденції розвитку науки.
32. Впровадження результатів закінчених наукових досліджень.
- З. Методи групування в дослідженні: суть, особливості застосування..

34. Суб'єкт і об'єкт наукового дослідження.
35. Підготовка результатів кваліфікаційного дослідження до подання до публічного захисту.
36. Методи кореляційного аналізу: суть, особливості застосування..
37. Поняття про метод, методологію та рівні наукового дослідження.
38. Класифікація методів наукових досліджень, обґрунтування їх вибору.
39. Методи факторного аналізу: суть, особливості застосування..
40. Діалектика як система принципів, законів і категорій в науковому дослідженні.
41. Організація роботи здобувача з рецензентами, експертами, опонентами.
42. Методи емпіричного дослідження: суть, особливості застосування.
43. Види і правила доказу в процесі наукового пізнання.
44. Презентація результатів дослідження; форми та інформаційні технології.
45. Метод кластерного аналізу: суть, особливості застосування..
46. Сучасний зміст і функції науки. Наука як результат і особливий вид пізнавальної діяльності людини.
47. Підготовка доповіді та презентація наукових результатів.
48. Програмно-цільовий метод дослідження: суть, особливості застосування..
49. Закономірності і тенденції розвитку вітчизняної та закордонної науки.
50. Участь здобувача у науковій дискусії; комунікації в науковому середовищі.
51. 1. Поняття спростування та його логічна структура.
52. 1. Документальне оформлення ходу публічного захисту наукових досліджень. Перевірка на плагіат та добросовісність наукових досліджень.
53. Методологія наукового дослідження: поняття, структура.
54. Організаційні форми міжнародної наукової співпраці.
55. Метод ранжування, шкалювання: суть, особливості застосування..
56. Інформаційні технології та інструментарій наукових досліджень.
57. Метод DEA-аналізу: суть, особливості застосування..
58. Організаційні структури для виконання наукової роботи в Україні.
59. Емпіричний та теоретичний рівні пізнання в технології наукових досліджень.
60. Виконання аналітичного огляду та технології підготовки наукової публікації.

4. СТРУКТУРА ЗАВДАНЬ ФАХОВОГО ВИПРОБОВУВАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Екзаменаційний білет із вступного випробовування з «Основ наукових досліджень» складається із чотирьох теоретичних завдань, відповідно до Програми випробовування до вступу в аспірантуру до Сумського національного аграрного університету.

Випробовування проводиться в письмовій формі, під час якого вступник надає відповіді, які оцінюються в балах (максимальна кількість – 200 балів, мінімальна кількість, що зараховується – 100 балів). Кожна правильна відповідь на окреме питання оцінюється в 50 балів.

Підсумкові оцінки			Критерії оцінювання знань
1	2	3	4
А «Відмінно»	Відмінно	180-200	Вступник до аспірантури виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу з питань, передбачених програмою; засвоїв знання із літератури, рекомендованої програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
В «Дуже добре»	Дуже добре	164-179	Вступник до аспірантури виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
С «Добре»	Добре	140-163	Вступник до аспірантури виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але
			припустив низку помітних помилок; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; показав системний характер знань з дисципліни здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.

D «Задовільно»	Задовільно	120-139	Вступник до аспірантури виявив знання навчального матеріалу дисципліни у обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання при виконанні завдань тощо.
E «Достатньо»	Достатньо	100-119	Вступник до аспірантури виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; ознайомився з літературою, рекомендованою програмою; припустив помилки у відповідях при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.
FX «Незадовільно»	Незадовільно	45-99	Вступник до аспірантури має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни; допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою навчань.
F «Незадовільно»	Незадовільно	0-44	Вступник до аспірантури не мав знань зі значної частини навчального матеріалу; допускав принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ісакова О.І., Щербакова Н.В. Філософія науки: навчальний посібник. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. 227 с.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О.В. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.
3. Дітковська Л. А., Буяшенко В. В., Оніщик Ю. В. Академічні студії: навчально-методичний посібник. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2019. 36 с.
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Корягін М.В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / М. В. Корягін, М. Ю. Чік. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Алерта, 2019. 490 с.
6. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
7. Медвідь В.А., Данько Ю.І., Коблянська І.І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2020. 219 с.
8. Михайлова Л.І., Стоянець Н.В. Методологія емпіричних соціальних досліджень. Навчальний посібник. Вид. 2-е, доповн. Суми: ФОП Литовченко Є.Б., 2020. 196 с.
9. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / О.М. Сінчук, Т.М. Берідзе, М.Л. Барановська, О.В. Данілін, Д.О. Кальмус. Кременчук: ПП Щербатих О.В. 2022. 196 с.
10. Про авторське право та сумісні права: Закон України від 23.12.93// Відомості Верховної Ради України -1994. - №13.-ст.64.
11. Про інформацію: Закон України від 2.10.92// Відомості Верховної Ради України 1992. №48.-ст.650. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
12. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 18.04.2021 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
13. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук: наказ МОН України від 23 вересня 2019 р. № 1220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#Text>
14. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Стаття 42. Академічна доброчесність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3#Text>.
15. Сидоренко О. П., Корлюк С. С., Коваленко О. А., Розова Т. В. Філософія науки: підручник. Одеса, 2020. 230 с.